

VALAŠTIANSKY *hlasník*

ročník XV. ■ číslo 4 ■ november 2018 ■ dvojmesačník

Z OBSAHU VYBERÁME:

- Haruľa 2018
- Deň kroja
- Čo rozprávali pamätníci

Dušičky verzus Halloween

Vstúpili sme do predposledného mesiaca v roku - novembra, v ktorom akosi častejšie znejú tóny piesne: „Novembrové chryzantémy, drobučký dážď smútok nevyprší...“. Kto by ju nepoznal, notoricky známa pieseň Mariky Gombitovej Novembrové chryzantémy – pieseň, ktorá nám popri nádychu melanchólie podsúva aj silné posolstvo radosti.

1. november a 2. november už roky patria Sviatku všetkých svätých, ako aj na dušičkám verných zosnulých. Starším nemusím pripomínať toto posolstvo, veď úcta k mŕtvym má u nás veľmi silnú tradíciu a jej korene nachádzame už v pohanských časoch. Ľudia už dlhé roky navštevujú cintoríny, na hroby kladú vence či kvety a pália sviece. Sviatok všetkých svätých je predovšetkým sviatkom katolíckej cirkvi. Na Dušičky, čo je na druhý deň po Sviatku všetkých svätých, sa v kostoloch konajú zádušné omše za mŕtvych. Cirkev už po stáročia spája s touto slávnosťou nádej na vzkriesenie. Je to deň radosti a nie strachu. Zmyslom Slávnosti všetkých svätých, ako tomu odpradáva naši predkovia verili, je skutočnosť, že po

vzkriesení Krista sa nachádzame na ceste do večného mesta, kde nás očakáva blaženosť tých, ktorí boli Pánom oslávení.

Lenže v posledných rokoch k nám začal prenikať sviatok označovaný ako Halloween, ktorý sa začal u nás akosi udomáčňovať. Mnohí z vás ste sa už isto stretli s tým, keď vám dieťa alebo vnúča prišlo domov zo školy s oznamom, že idem na halloweensku party. Či je to už tak alebo onak, deťom treba vysvetľovať, aký je rozdiel

medzi týmito sviatkami a v čom je ich podstata. Keď sa začítate do názorov etnológov, psychológov, kňazov a historikov zistíte, že Halloween je niečo, čo sa prieči podstate toho, čo slávime odpradáva, v čo verili naši predkovia a v čo by mal veriť každý z nás - v dobro, spravodlivosť a kultúru života. To, čo ponúka Halloween, je niečo, čo oslavuje smrť, zdôrazňuje strach, je zameraný na násilie a ubližovanie.

A ako ste prežili tieto sviatky vy?

Vybrali ste sa na hroby svojich blízkych zosnulých alebo ste si len v duchu zaspomínali na všetko krásne, čo ste spolu prežili? Toto obdobie je vhodné na to, aby ste aj tým najmladším členom rodiny pripomenuli rodokmeň vašich predkov a spomenuli si na blízkych, ktorí už nie sú medzi nami. Nech už ste ho prežili akokoľvek, vždy je príležitosť trochu spomaliť a zosnulým vyslať do večnosti LÁSKU. V duchu refrénu už vyššie zmienenej piesne: „Nikto nie je sám, nikto nie je sám, stretáš svojich predkov, tu v nás žije všetko.“ - v nádeji na stretnutie vo večnosti.

Marika Pančíková

Náhrobný kameň

Náhrobný kameň,
konečná pre
pominuteľnú schránku
nesmrteľnej duše,
na ktorej
sa pristavujú blízki
v čase kvitnutia
novembrových
chryzantém...
Smrťou
sa cesta života nekončí,
je to len priestupná
stanica na druhú koľaj
do cieľovej stanice
našej nesmrteľnosti.

Neznámy autor

NA ĽUDOVÚ NÔTU PRI PIESOCKOM GULÁŠI

DŇA 29.8.2018 sa zišli obyvatelia Piesku v nádhernej časti obce Piesok – POD SKALOU. Po úvodnom prejave a privítaní všetkých členov nastal čas na spoločný gulášový obed. Po obede sa rozospievala celá „dolina“. Piesočania spievali ľudové piesne, tancovali, zabávali sa.

Nechýbali ani športové aktivity, a to futbal či stolný tenis. Tu si zmerali sily starší matičiari s tými mladšími. Ďakujeme všetkým občanom za skvelú náladu, pekárkam za výborné koláčky a kuchárom za skvelý guláš.

Mgr. Darina Hucíková

Rozlúčka s letom vo Valaške

Členovia občianskeho združenia Valaštania si už pri prvom športovom podujatí nasadili latku vysoko. Posúvajú ju vyššie a vyššie, o čom svedčí aj posledná letná rozlúčka s letom pre deti, ktorá sa konala 01.09.2018 na ihrisku v starej Valaskej. Podujatie prilákalo malých aj veľkých Valaštianov. Deti sa pomyslene rozlúčili po dvojmesačnom oddychu s letom aj s prázdninami. Boli pre ne pripravené športové disciplíny, ktoré mohli zdolávať aj rodičia. Hneď na začiatku sa museli popasovať s presnou muškou zo vzduchovky a s lukostreľbou. Potom museli predviesť svoje fyzické schopnosti na ďalších siedmich stanovištiach. Zdolané všetky disciplíny boli odmenené diplomom a balíčkom. Po opečení špekáčikov si deti mohli nechať pomaľovať tvár šikovnými rukami Katky, Nelky, Evky a maminy Petky, predniesť nám spevácke umenie za potlesku divákov, povoziť sa na Eňových koníkoch alebo si mohli zmerať sily v preťahovaní sa lanom. Neskôr prišli na rad súťaže, kde si merali sily rodičia pri fúrikovaní, kde nákladom boli ich deti, pri pílení dreva na čas, hádzaní kľuchtou do diaľky a pukaní balónov v pároch. Po všetkých disciplínach pre malých aj veľkých pokračovala voľná zábava,

ktorú nám spríjemnila ľudová hudba heligonkárov z Dolnej Lehoty s našou speváčkou Renkou Kubove. Účastníci tohto podujatia sa zabavili a občerstvili. Organizátorom sa naplnilo očakávanie vo forme žiarivých očí detí. Obecný úrad Valaská, Občianske združenie Valaštania a Dobrovoľný hasičský zbor Valaská ako organizátori boli spokojní s priebehom tejto akcie, ako aj s návštevnosťou 130 detí, za čo im ďakujeme. Veríme, že toto podujatie sa páčilo všetkým návštevníkom a stretneme sa zase o rok.

Text a foto: Martin Krupa

Súťaž o najchutnejšiu haruľu

Jedenásty ročník súťaže o najchutnejšiu haruľu sa konal v sobotu 22. septembra. Predpovede počasia neveštili nič dobré, ale našťastie sa potvrdili podrobné predpovede, že poobede už pršať nebude. A naozaj, pršalo nám len pri prípravných prácach. Dážď a silný vietor sťažoval prácu nám i našim sympatizantom pri stavaní prístreškov na námestí a prípravou celého námestia. Spoločnými silami s pracovníkmi obecného úradu a Technických služieb, bez ktorých by to nešlo, priateľov, známych a dokonca okoloidúcich sa nám to podarilo. Bola to naozaj ukážková spolupráca, za čo všetkým zúčastneným ďakujeme. K vybaveniu námestia sme prispeli novým 10-metrovým stanom určeným pre návštevníkov podujatia, aby si mohli pokojne posediť i za dažďa a menším stanom, ktorým sme prestrešili pódium. Časť prostriedkov na ich kúpu sme získali z grantu, ktorý na základe nami vypracovaného projektu poskytlo Partnerstvo Muránska planina – Čierny Hron. Poobede naozaj prestalo pršať a my sme na námestí na 11. ročníku súťaže privítali 11 prihlásených družstiev, toť symbolika úplne náhodná. O víťazstvo prišli zabojovať: Hasiči, OZ Valaštania, Oteckovia, Veselí matičiari, Letné osvieženie, Šmolkovia, Junáci, Haruľovanka, Červený kríž, „Krupľovní“ experti a Experti.

Po odštartovaní súťaže sa súťažiaci pustili do prípravy tej najchutnejšej harule. Pre divákov sme pripravili bohatý program. Na úvod na ploche pod pódium nám Peter Jenča so svojimi zverencami z Karate klubu M. P. predviedli svoje cvičenie a pochválili sa svojimi úspechmi. Nástup športovcov sprevádzal Triumfálny pochod z opery Aida v podaní žiakov našej ZUŠky. Mladí karatisti ukázali, že šport a hudba sa dajú zvládať naraz. Ukázali, že ovládajú nielen karate, ale aj hudobný nástroj. Svoje výkony mohli ale predviesť aj návštevníci podujatia, dospeli či deti v pripravených súťažiach, v ktorých išlo nielen o výhru, ale hlavne o zábavu.

Ako vždy, súťaž mala aj svoju porotu, pozva-

nie tentokrát prijali dámy: Blažena Pastírová, Iveta Babčanová, Mária Andrišková, Božena Daxnerová a Mária Pacerová. Svojej úlohy sa zhostili skvelo. Ako povedali, hodnotenie bolo naozaj veľmi ťažké a veľmi tesné. Za tretiu najchutnejšiu haruľu vyhlásili tú od „Krupľových“ expertov /dychovkári z Brezna/, druhé miesto získali Šmolkovia /dievčatá od Faškov a Gargamel/. Porota im tiež udelila svoju cenu poroty za naj nápad a realizáciu kostýmov a na dôvažok im odovzdala špeciálnu cenu - živého zajaca. Víťazstvo si vybojovali a najchutnejšiu haruľu pripravili Veselí matičiari. Nikto zo súťažiacich ale neodíšiel naprázdno a odniesol si na pamiatku kuchársku zásteru s názvom súťaže a praktické pomôcky do kuchyne.

Súťažiaci sa po vyhlásení výsledkov a prevzatí cien vrátili k svojim varičom a pokračovali ďalej v pečení harule, aby uspokojili divákov

a záujemcov a dali im ochutnať zo svojej harule. Haruľu ponúkali i v osobitnom stánku na predaj a hneď vedľa rozvoniávali v kotle barenie hrče, nechýbali stánky s občerstvením. Každý si mohol prísť na svoje.

Po oficiálnom ukončení súťaže na naše pódium vystúpila známa kapela Rusín Čendeš Orchestra z B. Bystrice so svojím repertoárom ovplyvneným najmä rusínskou hudbou. Za nimi nám zaspievali Kačurianky s hudobným sprievodom ľudovej hudby Kučeravý javor z Pohronskej Polhory. Námestie roztancovala Dychová hudba Mostárenka z Brezna, po ktorej taktovku prevzali naše Oblastné skutočnosti. Záver podujatia patrilo rovnako našej kapele Los Babraccos, ktorá celý haruľový deň svojim vystúpením ukončila.

Chceme sa poďakovať všetkým sympatizantom nášho OZ Pekný deň, ktorí nám pomohli pri príprave, montáži i demontáži stánkov, pretože to bola ozaj poriadna fuška, alebo akoukoľvek inou formou prispeli k tomu, aby sa toto podujatie vydarilo.

Naše poďakovanie patrí sponzorom: Potravi-

ny plus Marek Poliak, Segas, Ľubomír Gálffy, Peter Kučera, Miriam Uhrinová, Zuzana Kúdelková, Mäsiareň Valovčan, Erik Bachratý, Mesto Brezno, Juraj Farárik, Ján Dundovič, Manželia Dobrotovci - Cafe Maestro a Norbert Kučera.

Podujatie sa uskutočnilo s finančnou podporou obce Valaská formou dotácie. Srdečne ďakujeme a tešíme sa na ďalší ročník súťaže O najchutnejšiu haruľu Valaskej.

Kolektív OZ Pekný deň

Tradičná Valaštianska haruľa

Chcem sa poďakovať organizátorom Valaštianskej harule - OZ Pekný deň za to, že udržiavajú túto krásnu tradíciu a uskutočnili jej 11. ročník. Je to skvelé podujatie. Podujatie plné zábavy, ale predovšetkým súťaže o najchutnejšiu haruľu. Zároveň sa chcem poďakovať za pozvanie do poroty. Bola to pre mňa nová, obohacujúca skúsenosť. Ochutnať 11 súťažných haruľ vôbec nebolo jednoduché a už vôbec nie, vybrať tú najchutnejšiu. Porota si určila kritériá. Každá porotkyňa hodnotila haruľu počtom bodov od jedného do päť. Následne všetky pridelené body spočítala a určila najchutnejšiu haruľu. Víťazmi tohtoročnej harule boli Veselí matičiari. Trochu nás zamrzelo, že tak rýchlo opustili svoj stánok, pretože sme očakávali, že vôňa najchutnejšej harule sa bude šíriť celým námestím a budú ju môcť ochutnať všetci účastníci tohto podujatia. Zároveň porota hodnotila aj originalitu jednotlivých súťažných družstiev, ktorú vyhrali Šmolkovia (Renáta Kubove, Alena Fašková, Simonka Fašková a Ivan Steinsdorfer). Veľmi pekné boli aj sprievodné podujatia, a to vystúpenie detí z klubu Karate či ZUŠ a hudobných zoskupení, ktoré dali tejto akcii zlatý punc. Veľké poďakovanie patrí menovite Anke Gondovej, Monike Senčkovéj, Silvii Vilhanovej a ostatným nomenovaným, ktorí mali s prípravou veľa povinností a zvládli ich ako vždy na výbornú.

Iveta Babčanová

Zo života materskej školy

Ani sme sa nezdali a jeseň nám klope nebadane prvými náznakmi na dvere. Od nepamäti je obdobím zberu úrody a toho, čo sme zasiali počas uplynulých mesiacov. Tohtoročná jeseň je úžasná, teplá, plná nádherných farieb a prekvapení, veď kedy na vychádzke v októbri nájdete rozkvitnuté púpavy či klinčeky?

S jeseňou sa spája aj začiatok nového školského roka. Začali sme ho po zaslúženom odpočinku počas prázdnin. Deti, pani učiteľky, ale aj ostatní zamestnanci materskej školy načerpali energiu na zvládnutie nových, náročných úloh v nastávajúcom školskom roku.

Do materskej školy nastúpilo 103 detí. Z toho predškolákov je 42. Čaká ich posledný rok v materskej škole. Rok, v ktorom musia dokázať, že sa budú zodpovedne pripravovať na vstup do základnej školy a rozlúčia sa s bezstarostným detstvom.

Po trinástich rokoch sme v tomto školskom roku otvorili aj triedu pre dvojročné deti, ktoré si zvykajú na odlúčenie od svojich maminiek. Zvykajú si ťažko, ale postupne plač utícha. Predsa sú to deti, ktoré ešte potrebujú teplú náruč svojej mamy a jej láskavé slovo. Pani učiteľky

sa snažia o to, aby im svojím láskyplným prístupom toto odlúčenie uľahčili.

Plody jesene sme už pozbierali, pozavárali, uskladnili a chystáme sa v mesiaci október na prvé vystúpenia detí, ktoré si pripravili pre svojich starých rodičov ako poďakovanie za ich starostlivosť a lásku. Už teraz sa na ich návštevu tešia. Budú recitovať básne, spievať piesne a obdarujú svojich starých darčekom. Naši predškoláci robia radosť svojim vystúpením nielen našim starým, ale aj jubilantom a ostatným seniorom z našej obce. Naše deti sa na tieto vystúpenia vždy veľmi tešia, lebo vedia, že ich neminie pochvala za usilovnosť. A dobrá pochvala znamená pre naše deti veľmi veľa. S deťmi sme tiež uskutočnili oslavu Dňa jablka a v týždni zdravia sme sa robili také aktivity, ktoré boli zamerané nielen na zmenu životného štýlu, ale aj na pohybové aktivity, ktoré sú dôležité pre zdravie človeka.

5.11. oslávime Deň materských škôl dopoludnia športovými a inými aktivitami a vyvrcholením oslavy bude lampiónový sprievod v obci, na ktorý pozývame všetkých rodičov, starých rodičov, ale aj priaznivcov našej

materskej školy.

V ľudovom pásme Od Martina do Vianoc, každá noc má svoju moc, budeme oboznamovať naše deti so zvykmi viažucimi sa k týmto tradíciám v našej obci. Celý tento kolotoč poznávania našich tradícií uzatvára pokojné obdobie adventu, ktoré sa do našich domácností nebadane vkráda a zvestuje, že sa blížia Vianoce, na ktoré sa predsa len najviac tešia deti.

Tak rýchlo, ako som napísala týchto pár informácií o živote a dianí v našej materskej škole, tak rýchlo ubie-

hajú aj dni. Nieto času na to, aby človek trochu spomalil, zastal, navštívil svojich blízkych a priateľov. Až keď ich tu už nie je, vtedy si uvedomíme a rozmyšľame nad tým, čo som mohol a nemohol a nespravil som. Spomalme, zvolníme tempo a nájdime si čas na všetko príjemné, čo nám život ponúka a tešme sa z prítomnosti. Prajem si, aby v našej materskej škole bolo takýchto pokojných a šťastných dní čo najviac, aby deti každý deň zažili niečo krásne, aby sa niečo nové naučili, precítili.

Babčanová Iveta, riaditeľka MŠ

Dňa 14.9. 2018 sme sa so žiakmi 5.-9.ročníka ŠZŠI a PŠ zúčastnili akcie pod názvom „Rozlúčka s letom“. Lesy mesta Brezno v spolupráci s ďalšími partnermi pripravili veľmi vydarené športovo-náučné podujatie. Akcia sa konala v doline Lazná, ktorá sa nachádza v Brezne nad nemocnicou. Pre žiakov bolo pripravených 11 stanovišť, na ktorých si mohli preveriť svoje vedomosti a zručnosti z rôznych oblastí: poznávali turistický chodník so svojimi studničkami, s lesnými pedagógmi sledovali lykožrúta smrekového, spoznávali jedlé i nejedlé huby, stromy a kríky, obyvateľov lesa, vyskúšali si prácu lesníkov a na chvíľu sa nimi aj naozaj stali. A to nielen pri sadení stromčekov. Hádali hádanky, skúsili si svoju obratnosť na kladine. Mohli vidieť prácu dobrovoľných horských záchranárov a vyskúšať si nosenie spolužiačky na záchranných nosidlách. A čo robiť, keď niekto potrebuje prvú pomoc? To sa naučili pod vedením záchranárov. O všetko sa zaujímali a bolo naozaj ťažké vybrať pár odvážlivcov, ktorí si to hneď aj vyskúšali. Ujovia kynológovia im predstavili poľovné plemená psíkov, ktoré si mohli aj pohľadiť. Bolo to naozaj pestré, zaujímavé a poučné. Na záver

sme si užili spoločnú opekačku. Počasie sa vydarilo, a tak sme si tento deň v lone horehronskej prírody užili, oddýchlili a nabrali pozitívnu energiu do ďalších dní. Všetkým organizátorom patrí jedno veľké: „Ďakujeme!“

Mgr. Zuzana Gonosová
koordinátor environmentálnej výchovy

**Hýbeme
sa radi**

Začal sa školský rok a my sme si ho hneď v úvode spestrili pohybom. V rámci Európskeho týždňa športu sme pre žiakov a učiteľov OUI vo Valaskej zorganizovali športové dopoludnie s názvom „Hýbeme sa radi“. Cieľom bolo rozvinúť a podporovať pohybové schopnosti a zručnosti žiakov a posilniť ich vzťah k športu. Do akcie sa zapojili malí aj veľkí. Chlapci si preverili svoju fyzickú zdatnosť v turnaji vo futbale a vo florbale, dievčatá si vyskúšali aerobik a sústredenie pri joge. Mladší žiaci sa zapojili do športového zápolenia jazdou na bicykloch, loptovými hrami a ďalšími zaujímavými hravými aktivitami. V závere týždňa sme ešte utužili vzťah k aktívnemu pohybu zorganizovaním účelového cvičenia, na ktorom si žiaci opäť preverili svoje schopnosti v rôznych športových disciplínach. Dúfam, že všetci zúčastnení si z podujatí odniesli fúru športových zážitkov, a už teraz sa tešíme na ďalšie aktivity, ktoré rozhýbu naše telá.

Mgr. I. Nezbedová

Beňušské človeče nehnevaj sa!

Dňa 27. septembra 2018 sa konal prvý ročník turnaja Beňušské človeče nehnevaj sa!, ktorý bol určený pre žiakov 1. a 2. ročníka základných škôl. Do turnaja sa zapojili tri školy – ZŠ Beňuš, Polomka a Valaská. Za každú školu súťažili dve trojčlenné družstvá. Našu školu reprezentovali v prvom družstve – Saška Špaleková 1.A, Samko Kňazík 2.A, Peťa Kováčiková 2.B, ktorí zo 6. družstiev získali strieborné medaily. Druhé družstvo tvorili – Natália Troligová 1.B, Dorotka Blahútová 2.B, Ninka Šaková 2.A. Aj toto družstvo musím pochváliť, aj keď nezískali žiadnu medailu, dарило sa im veľmi dobre. Spolu obidve naše družstvá nazbierali veľa bodov, pričom v celkovom hodnotení obsadili 2. miesto a získali krásny pohár pre našu školu.

Deti zo všetkých troch základných škôl mali veľkú radosť z hry, a ako už nesie jej samotný názov „NEHNEVALI SA“ a hrali fair play.

vychovávateľka D. Bošeľová

Okresné kolo vo **vybíjanej** najmladších žiakov ZŠ

v školskom roku 2018/2019

Miesto: ZŠ K. Rapoša, Pionierska 4, Brezno

18. október 2018 /štvrtok/

Hurá, Valaská, zvíťazili sme!

Aj naša škola ožila krojmi!!!

Deň, kedy si nielen školáci a učiteľia bežný vyučovací deň spestrili oblečením v krojoch. Pani riaditeľka riadila školu v kroji, pani kuchárky varili v krojoch a aj pani upratovačky upratovali v krojoch. 7. septembra, posledný pracovný deň v týždni, dýchala ZŠ Jaroslava Simana folklórom z celého Horehronia. Školský areál rozšírilo množstvo krojovaných detí, učiteľov aj nepedagogických zamestnancov školy. Mali sme možnosť porovnať krásny kraj z Valaskej, helpiansky kraj, pohorelský, detviansky či šumiacký. Každý má

svoj význam, osobitosť a históriu.

Oblečení v krojoch sme sa cítili neobyčajne, slávnostne. Bolo vidieť radosť a hrdosť z detských rozžiarených tvárí, keď sa počas prestávok „špacírovali“ po chodbách školy. Cez veľkú prestávku sa mohli žiaci zapojiť do „tanečnej školy“, ktorú viedla p. uč. Badinková s piatakmi. Tanečné kroky a krokové variácie si vopred nacvičili na hodine telesnej výchovy.

Atmosféru ľudovej kultúry dotvárala výstava ľudových predmetov každodennej potreby, ktorá sa nachádzala na prízemnej chodbe v budove 2. stupňa. Z hmotnej kultúry sme vyzdvihli hlavne krásu a malebnosť obce, ktorá sa praja-

vuje v ľudovom odevu a výšivkách. Poďakovanie za zapožičanie artefaktov patrí MO MS a jej predsedovi PaedDr. Matúšovi Magerovi, Aničke Bánikovej i všetkým žiakom, starým rodičom, ktorí prispeli a obohatili túto výstavu o historické skvosty.

Ľudovú výstavu si boli pozrieť žiaci 1. stupňa, rodičia a starí rodičia našich žiakov. Bolo zaujímavé sledovať, ako sa myšlienkami vracali do svojich detských čias, spomínali na prácu, na svojich starých rodičov, ktorí nám zachovali toto krásne kultúrne dedičstvo. Aj týmto dňom sme sa snažili žiakom vstúpiť do srdca lásky a úctu k ľudovým tradíciám, prebudiť hrdosť na seba, na de-

dičstvo otcov, rozvíjať lásku k rodnej obci a prostredníctvom rodiska aj lásku k svojej vlasti.

Touto cestou sa chcem poďakovať všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom zapojili a užili si „DEŇ KROJA“ spolu s nami. Veľký obdiv a vďaka!!!

Na záver sa rozlúčim slovami ľudového básnika Jána Ilavského:
*Či poznáte tie kraje, tie radosné kraje,
 kde mládenci o Jáne sadia dievkam máje,
 kde dievčatá s tvármi bledoružových,
 veselí si spievajú, pradu na periny.
 Vreteno izbou vrčí a smiech sa ozýva,
 a keď niečo zabúcha, už každá načúva,
 že či jej už nejde šuhaj bystrooký,
 lebo či nenačúva vonku pod oblakmi
 dáka žena klebetná, lebo niekto iný!*

Mgr. Soňa Skladaná

Matičný hlas

Veselí matičiari víťazmi tohtoročnej súťaže v pečení harule

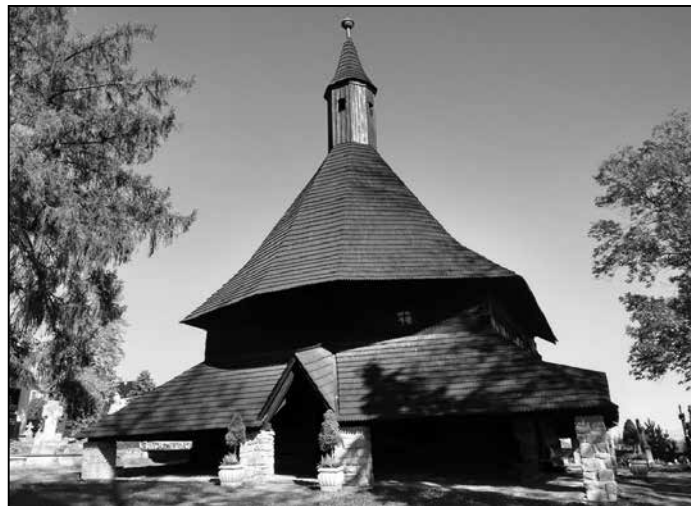
Trojčlenné družstvo /Hanková, Vilhanová, Magera/ pod vedením kapitánky Evky Hankovej pripravili na 11. ročníku súťaže v konkurencii 11 družstiev najchutnejšiu haruľu. Ďakujeme všetkým, ktorí nás prišli

podporiť a povzbudiť, ale aj tým, ktorí svojím kritickým okom či jazykom usmernili chuť našej víťaznej harule. Veľmi nás teší, že o túto veľmi peknú akciu je záujem a myslíme si, že organizátori – OZ Pekný deň a OcÚ Valaská sa každoročne snažia pripraviť čo najzaujímavejší program, ktorý pritiahne nielen domáce publikum, ale aj širokú verejnosť. Veď zábava bola na našom námestí do neskorých večerných hodín.

TEMATICKÝ MATIČNÝ ZÁJAZD ZA POZNÁVANÍM SLOVENSKA

49 miestna posádka autobusu sa v skorých ranných hodinách o 5:00 vybrala za spoznávaním. Účastníkmi zájazdu boli členovia výboru, radoví členovia, noví členovia MO MS, ako aj členovia MS z Piesku, občania starej Valaskej, priatelia z okolitých MO MS. Program bol veľmi pestrý – mal potešiť nielen bruchá, ale aj uši a oči. Nahrávalo nám aj počasie, počas celého dňa bolo slnečno a bez oblakov. Podme pekne poporiadku. Doobedňajší program bol vyčlenený nákupom v Nowom Targu, účastníci si nakúpili rôzne produkty, napríklad krowky, oštiepky, kabelky, sviece, drevené dekorácie, oblečenie, či aj darčeky pre vnúčatá a deti na Vianoce. Proste každý si prišiel na svoje. Poobedný program bol venovaný kultúrnemu dedičstvu

našich otcov. Prvou zastávkou bola Orava a drevený **rímsko-katolícky gotický Kostol Všetkých Svätých v Tvrdošíne**, ktorý bol v roku 1994 ocenený organizáciou „Europa Nostra“ a v roku 2008 sa stal súčasťou svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Vypočuli sme si zaujímavý výklad, po ktorom sme si spoločne zapálením kahana a modlitbou uctili toto výnimočné miesto.

Druhou zastávkou bol **drevený artikulárny evanjelický Kostol Zoslania Sv. Ducha v Leštínach** na Orave, ktorý sa v roku 2008 sa stal súčasťou svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Veľmi

zaujímavý a pútavý výklad sme si vypočuli od pani Murínovej – evanjelčky z Leštín, od ktorej sme sa dozvedeli viacero nových informácií, napríklad čo sú artikuly, niečo o evanjelickej cirkvi, informácie o P. O. Hviezdoslavovi, ktorý bol krstený v tomto kostolíku a dokonca aj krátke divadielko, v ktorom si zahral Peter Bánik hlavnú úlohu.

Tretia zastávka bola na Liptove a to ťažko skúšaná **historická obec Černová /toho času časť Ružomberka/**. Pani Hatalová – miesta obyvateľka nám prezentovala veľmi emotívny výklad týkajúci sa černovskej masakry /kde bolo zastrelených 15 nevinných Slovákov a Sloveniek maďarskými žandármi/ a osobnosti Andreja Hlinku. My sme si uctili slovenské nevinné obete pietnym aktom a zapálením kahancov. V Černovej sme si pozreli aj rímsko-katolícky Kostol Panny Márie Ružencovej, ktorý si svojpomocne postavili obyvatelia v ťažkých časoch silnej maďarizácie a ktorý chceli, aby posvätil Andrej Hlinka. Nakoniec sme si pozreli pamätnú izbu venovanú osobnosti Andreja Hlinku.

Podvečerný program patril návšteve Kozieho vrška, kde sme ochutnali rôzne slovenské jedlá a špeciality. Výber jedál bol naozaj bohatý a tak si každý účastník pochutil – halušky, pirohy, údené mäso, kozie špeciality a mnohé iné.

Spoločne sme prežili krásny čas a ja v mene svojom ako aj v mene výboru MO MS ďakujem všetkým, ktorí sa podieľali na bezproblémovom, úspešnom priebehu celého dňa. Tematický matičný zájazd za poznávaním Slovenska splnil svoj účel!

M. Ugaň

Matičný hlas pre vás pripravil predseda MO MS Valaska

Čo rozprávali pamätníci

PRÍBEHY ZO ŽIVOTA NAŠEJ RODINY

Môj prastarý otec Martin Bánik postavil dom v starej Valaskej, na dvore bývalých majiteľov Trangošovcov (oproti kaplnky), čím získala rodina prímenie od Trangošov. Pri práci vo fabrike v Podbrezovej prišiel k ťažkému úrazu nohy. Po vyliečení zostal krivý, preto mu začali aj v úradných dokumentoch pridávať prímenie Krivý. Jeho žena Jozefína rod. Vyletelová mala starého otca Silvestra, odtiaľ pochádza ďalšie prímenie od „Silvestrov“. Ľudia používali v súvislosti s touto rodinou všetky tri prímenia podľa toho, ktoré im práve prišlo na um.

Do rodiny sa začiatkom 20. storočia narodilo v priebehu piatich rokov päť detí, prežili štyri. Dvaja chlapci a dve dievčatá: Martin, Jozef, Amália a Jozefína. Synovi Jozefovi pri zápise do matriky zapí-

sali priezvisko Baník s dlžňom na druhej slabike. Starší brat Martin sa písal Bánik, v čase maďarizácie dávali niektorí notári dôraz na prvú slabiku. (Podobné nezrovnalosti pri zápise priezviska boli vo Valaskej časte.)

Šťastím tejto rodiny bolo, že otca Martina aj s krivou nohou zamestnali v podbrezovskej fabrike ako majstra. Ťažké časy nastali nielen pre túto, ale pre všetky rodiny po vypuknutí prvej svetovej vojny. Rodina mala útechu aspoň v tom, že otec invalid nemusel narukovať. Sestra matky Jozefína, Rozália Havrilová, toľko šťastia nemala. Jej muž padol vo vojne v roku 1916 v Poľsku. Mladá vdova, tiež so štyrmi malými deťmi, musela ťažko pracovať na hospodárstve, aby mali čo do úst. Rodiny si navzájom pomáhali, ako sa

len dalo.

Vo fabrike pracovali na vojenskej výrobe starší chlapi, ktorých už nevyslali na front. Bývali v šalanďách, spoločných ubytovniach. Švagor vdovy, Martin, ich prosil o pomoc pri poľných prácach. Po šichte prišli ku kosbe a zväžaniu sena a obilia pre vdovu a siroty. Nikdy neodmietli, no rodina sa potom musela uskromniť, lebo pomocníkom bolo treba po skončení roboty dať dobre najesť a niečo im dali so sebou.

Matky sebe nedopriali, snažili sa len o to, aby deti nehladovali. Nečudo, že Martinova žena Jozefína v týchto ťažkých časoch chorľavela. Umrela v roku 1935 na Jozefa, ako 48 ročná. Bol to aj deň jej narodenín. Pred smrťou ešte stihla svadby svojich detí. Svadba syna Martina a dcéry Amálie bola kuriózna. Na *Ihráči* rodina iného Martina Bánika - *Kanku*, mala na vydaj dcéru Máriu a na ženie syna Štefana. Tak sa brat a sestra z prvej rodiny, od *Krivého*, sobášili naraz so súrodencami od *Kankov* z *Ihráča*. Takto si obe nevesty zachovali aj po vydaní rodné priezviská. Syn Martin - *Krivého* (môj starý otec, čo mal kobyľky) si postavil dom na spoločnom dvore, vedľa domu svojho svokra, tiež Martina Bánika - *Kanku*. Každá rodina vie najlepšie o tých svojich prímeniach a že boli potrebné, vidieť aj na tomto príklade mojich predkov zo strany otca. Priznám sa, že keď som bola mladšia, tiež mi bolo ťažko zorientovať sa v nich.

Dcéra Amália (*Krivého*), čo sa vydala za Štefana Bánika - *Kanku* zostala aj s mužom bývať s otcom v rodičovskom dome (oproti kaplnky). Syn Jozef Bánik (*Krivého*) s manželkou Annou si kúpili zadný dom, v tom istom dvore. Postupom času sa v každej rodine tešili z potomka. Spamätali sa z následkov prvej svetovej vojny a keďže všetci boli pracovití, slušne

a v pokoji si nažívali, kým do ich životov nezasiahla druhá svetová vojna.

PRÍBEHY ZO ŽIVOTA NAŠEJ RODINY DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

Bratia Martin Bánik, Jozef Bánik a ich švagor Štefan Bánik *Kanko* po vyhlásení SNP a mobilizácie narukovali do breznianskych kasární ako povstaleckí vojaci. Vtedy mali okolo štyridsiatky. Po vystrojení, vyzbrojení a výcviku sa zúčastnili bojov v okolí Tisovca a Pohronskej Polhory. Po nerovnom boji proti presile dobre vyzbrojených Nemcov museli ustúpiť. Väčšinou mladší vojaci sa stiahli do hôr k partizánom. Tí starší, čo mali rodiny, sa snažili dostať domov. Vedeli, že keď ich chytia Nemci vo vojenskej uniforme, zastrelia ich. Martin, môj starý otec, dobre poznal okolitý chotár, tak sa mu podarilo prejsť aj s dvoma spolubojovníkmi na *Húšťavku*, blízko cintorína. Ukrývali sa do zotmenia v hustom poraste. Pod rúskom noci sa preplazili k Hronu, oproti *Skalky pod Ihráčom*. Starý otec poznal brod vedľa *Ráztvočky /ostrovček na Hrone/*, tadiaľ aj s kamarátmi prešli na druhý breh. Popri plotoch poza „Ihráčove“ záhrady sa prešmykli ku poslednému domu, kde býval jeho švagor Štefan Bánik *Hungár*. Vošli do maštale, starý otec zistil, či v dome nie sú Nemci a zavolať švagra. On poskytol všetkým trom chlapcom civilné oblečenie, dokonca vyzliekol zo seba nohavice, lebo iné už nemal. Dvaja kamaráti, ktorí neboli z Valaskej, pokračovali v ceste domov.

Starého otcov brat Jozef nemal toľko šťastia. Cestou z bojiska, niekde v okolí Pohronskej Polhory, sa zastavil v gazdovskom dome. Prosil domácich o civilné oblečenie, že im všetko neskôr vynahradí.

Ján Havrila padol v prvej svetovej vojne v roku 1916. Vdova Rozália a jej štyri deti sa návratu otca nedočkali.

Domáci nepomohli, tak sa aj stalo, že Jozefa chytila nemecká hliadka. Nezasťrelili ho, ale odtransportovali do nemeckého koncentračného tábora. Rodina nemala žiadnu správu, aký osud ho postihol. Po skončení vojny sa postupne vracali domov vojaci a zajatci z koncentračných táborov. Nevrátili sa všetci, len tí, ktorým sa podarilo tú hrôzu prežiť.

V jeden júnový deň prišiel domov aj Jozef Baník. Rodina nevedela, či sa má radovať, či plakať. Pohľad na zúboženého človeka ťažko opísať. Túto udalosť mi vyrozprávala moja teta Veronika, neter uja Jozefa, ktorá mala vtedy 14 rokov:

„Do nášho dvora, oproti kaplnky sv. Jána Krstiteľa prišiel človek, ktorý vyzeral ako najbiednejší žobrák. Bol vychudnutý na kosť, šaty otrhané. Na nohách mal dreváky, po ktorých stekala krv z doráňaných nôh. Mal šedivé vlasy a bradu. Bol to ujčok Jozef, ktorého sme už aj oplakali, rodina nedúfala, že sa ešte vráti domov. Nechcel sa ani objasť so ženou, sestrou, otcom, kým sa neobriadi. Jeho telo bolo celé doštipané od parazitov. Cestu domov z Nemec-ka meral pešo. Malý, trojročný syn Palko sa otca naľakal, išiel sa ukryť. Otec mu priniesol darček, malú fú- káciu harmoničku.

Ženy nahriali vody, chlapi ho ostrihali, oholili, okúpali v plechovej vani v humne a šatstvo spálili.

Aj keď obyvatelia cestou cez Čechy a Slovensko poskytli takýmto putujúcim skromnú stravu, Jozef nemohol jesť. Popri ceste si sem-tam odtrhol a žuval šťaveľové listy a stonky. V lágri im dávali varenú príhľavu a borgondiu /kírmnu repu/. Jeho žalúdok bol taký zoschnutý, že doma sotva prijal pol deci polievky. Dlho trvalo, kým sa ako-tak zotavil.

Zvesť, že sa vrátil Jozef Baník „Silvestrove“ z lágra sa rozniesla po dedine ako blesk. Do nášho dvora sa zišli nielen príbuzní a susedia, ale takmer celá dedina.“

Následky väzenského života Jozef Baník Silvestrove pociťoval po celý život. Ešte horšiu traumou zanechali spomienky na jeho duši. Nechcel si pripomínať, čo zažil, nehovoril o tom. Ľudia spomínali, že raz bol v kine a dávali bojový film. Počas scény o zajatcoch sa ujčok Jozef tak srdcervúco rozplakal, že ho museli odviešť domov.

Tak ako môj starý otec Martin Baník z Ihráča, tak aj jeho brat Jozef Baník boli dobrí ľudia, ak nepomohli, tak nikomu neublížili. Všetci obyvatelia z dediny ich mali radi a vážili si ich.

Mária Luptáková

Stretnutie s poéziou aj s veršami Milana Rúfusa

so spomienkou na deväťdesiate výročie narodenia /10. december 1928/
a 10. výročie úmrtia / 11. január 2019/

Dátum: 21. novembra o 16,00 hod.
Miesto: Knižnica A. A. Baníka Valaská
Tešíme sa na stretnutie s vami!
(Termín stretnutia sa môže zmeniť.)

JESENNÉ ZAMYSLENIE

Ani sme sa nenazdali a máme tu jeseň. Príroda hýri farbami a láka nás na prechádzky do okolia. Nádherné obdobie, plné krás. No krásne prežívanie má aj svoje tienisté stránky. Naším očiam sa vysmieva množstvo odpadkov po tzv. „milovníkoch prírody“. Ani čierne skládky akosi nezmenili svoje miesta. Pripomeniem jednu, na ktorú som upozorňovala na jar. Stará Valaská, cestou na Piesok. Dolu svahom popod Skalku vysypajú nezodpovední občania svoj odpad. Na Skalke pán Štéc buduje hutnícky skanzen. A cestou k nemu taká hanba. Čierna skládka. Opäť mi napadá pieseň, kde sa spieva „Čo sme to za ľudia...“. Verím, že v nastávajúcich voľbách sa do vedenia obce dostanú ľudia, ktorí si s neporiadnikmi budú vedieť poradiť. Úprimne to Valaskej želim a určite nás je viac, ktorým životné prostredie nie je ľahostajné.

M. Pacerová

NEDEĽNÉ POPOLUDNIE PATRILO DYCHOVKE

Slovenský Komlôš počíta svoje novodobé dejiny od roku 1746, keď sa tu usídlilo 80 slovenských rodín, aby na vtedajšej pustatine začali nový život. Slovenčina sa tu udržala až doteraz. Pri príležitosti 180. výročia vzniku Dychovej hudby Železiarne Podbrezová sa osláv tejto najstaršej dychovej hudby na Slovensku na jej pozvanie zúčastnil ako hosť aj Mládežnícky orchester zo Slovenského Komlôša (Tótkomlós) z Maďarska s dirigentom Jánom Krčmerym, riaditeľom tamojšej hudobnej školy. V nedeľu 21. októbra vystúpil orchester aj u nás vo Valaskej v rámci Kultúrnej jesene. Vyše 50 mladých ľudí ukázalo svoje umenie počas svojho koncertu. V takom mladom veku dokázali zahrať na úrovni profesionálneho orchestra, čo potvrdilo vysokú kvalitu maďarskej hudobnej školy, hlavne na dychové nástroje. Škoda, že si ich neprišlo pozrieť a vypočuť viac divákov. Ďalší príklad, že mládež a dychová hudba ide dohromady. Ďakujeme Dychovej hudbe zo Slovenského Komlôša za krásny koncert a Dychovej hudbe Železiarne Podbrezová za sprostredkovanie ich účinkovania a pomoc pri organizácii.

Róbert Hlaváčik

Zo života Červeného kríža

Práca miestneho spolku Červeného kríža pokračuje. Zúčastnili sme sa súťaže o Najchutnejšiu haruľu Valaskej. Haruľu sme piekli a ponúkali do večerných hodín, robili sme osvetu a podarilo sa nám tu získať aj pár nových členov.

Zorganizovali sme pre darcov krvi, členov a sympatizantov ČK relaxačný zájazd do Maďarska. Tešíme sa, že aj na zájazde sa z niektorých našich sympatizantov stali platní členovia. Ohlasy na výlet sme mali pozitívne, a tak môžeme zvažovať nové akcie.

Silvia Vilhanová

OZNAM

**29.11.2018.
od 8,30 sa koná
odber krvi
v kultúrnom
dome
vo Valaskej.
Všetkých našich
darcov i nových
darcov radi
privítame.
MO ČK**

SPOMIENKY

*Odišiel ticho, už nie je medzi nami,
no v srdciach našich
stále žije s nami.*

Dňa 4. októbra 2018 sme si pripomenuli nedežítých 90. rokov nášho manžela, otca, starého otca a prastarého otca

Martina Banetku.

S úctou a vďakou spomína celá rodina. Kto ste ho poznali, venujte mu tichú spomienku.

Zavrel si oči, srdce ti prestalo biť, nestihol si sa ani rozlúčiť. Prázdny je dom, zostala len bolesť a spomienka na teba v ňom.

Dňa 19. novembra 2018 si pripomenieme 1. výročie od úmrtia nášho drahého manžela, otca, starkého a deduška

Jána Vargu z Valaskej.

S láskou a úctou spomína celá rodina.

Tak rýchlo ten čas uteká. No každý deň patrí Ti naša spomienka. Osud Ti nedoprial s nami dlhšie byť, ale v našich srdciach budeš stále žiť.

Dňa 23. novembra si pripomenieme 19 rokov od úmrtia nášho brata a uja

Ladislava Firču.

S láskou s úctou spomína brat Jaroslav s rodinou a sestra Blanka s rodinou.

*ODIŠIEL DOBRÝ ČLOVEK,
KAŽDÝ HO MAL RÁD,
ODIŠIEL DO NENÁVRATNA,
TERAZ MUSÍME LEN SPOMÍNAŤ.*

4. 10. 2018 sme si s láskou a bolesťou v srdci pripomenuli nedežítých 70 rokov nášho drahého manžela, otca, starého otca

FRANTIŠKA BLAHÚTA.

Kto s Tebou žil, vie čo stratil...

Na zamyslenie

Opäť tu máme november, rok zbehol ako voda a pomaly ale isto smerujeme k obdobiu, keď sa znovu rok s rokom stretne a my budeme len s nostalgiou spomínať na ten uplynulý a s nádejou hľadať v ústrety budúcim dňom. V priebehu roka sa uskutočnilo mnoho milých a krásnych podujatí v rámci našej obce a zopár nás ešte čaká. Už akousi nepísanou tradíciou v našej obci je v prekrásnom predvianočnom, ešte adventnom čase realizácia pomerne obľúbenej akcie, kde sa s obľubou stretávajú mnohí obyvatelia nielen našej obce pri varenom vínu či vianočnom punči, ale aj návštevníci z blízkeho okolia. Áno, reč je o podujatí Živý betlehem, ktoré už niekoľko rokov spestruje uponáhľaný predvianočný čas, kedy sa všetci akosi na chvíľu zastavia a porozprávajú s blízkymi a priateľmi. Je to veľmi vydarené podujatie, ale nedá nám, aby sme nereagovali na niektoré zistenia, ktoré nám boli tlmočené po vlnajšom podujatí. My sme si to zaznamenali a teraz ich chceme všetkým aktérom a predstaviteľom kultúrnych a spoločenských organizácií pripomenúť. Ako si mnohí pamätáme v rámci minuloročného Živého betlehema, prebiehala zbierka na podporu jednej nemenovanej rodiny, ktorú zasiahla nečakaná rana osudu. Vyzbierala sa pekná a účtyhodná suma, čo je na chválu všetkým, ktorí sa do tejto zbierky zapojili. Všetci tento čas je tým známy u viacerých inštitúcií a nadácií. Aspoň raz v roku sme akosi voči sebe milší a ohľadupľnejší. Ale nie všetci aktéri tejto spoločenskej akcie zmyšľali rovnako. Svoje produkty, výtvary alebo dobroty predávali prítomným bez toho, aby výťažok z predaja venovali na pomoc iným, alebo na nejaké dobročinné diela. Jednoducho si získ z predaja uložili do pokladničky spoločensťva, či združenia. A ako nám je dobre známe, keď táto spoločenská akcia vznikala, vznikala s účelom dobročinnosti a pomoci ostatným, nie na zisk a osobný prospech niektorých. A na toto sme boli upozornení niektorými občanmi, že by sme mali na to poukázať. Všetci v našej obci je mnoho sociálne odkázaných ľudí, ktorí by nejakú pomoc potrebovali, resp. je možnosť prispieť aspoň nejakou sumou za vyzbierané peniaze na dobročinné diela a dobrý úmysel. Nespravme z tejto prekrásnej akcie komerciu, ako to robia mnohé obchodné reťazce už niekoľko mesiacov pred najkrajšími sviatkami roka. Skúsme sa spojiť, poradiť si navzájom a výťažky zo získaných predajov venovať na dobré dielo, ktoré pomôže iným a uvidíte, že najkrajšie sviatky v roku prežijete krajšie a radostnejšie, naplnení pokojom a láskou. Krásny a pokojný čas, priatelia!

Redakčná rada

Výtvarníci zo ZUŠ - Valaská

...na cestách Časom

Mnohé z našich ciest uplynulého leta majú v podstate svoj zrod v rozhodnutí... alebo teda skôr snahe spoznať dejiny umenia. Zažiť ich nielen cez štúdie diel dávnych tvorcov, ale aj prostredníctvom rôznych výtvarných etúd a predovšetkým tým, čo je o nás výtvarníkov zo Zušky najznámejšie... výpravami za poznáním. Počas minulého školského roka tak vznikol rozsiahly výtvarný projekt, ktorého výsledok si návštevníci mohli pozrieť počas letných mesiacov vo výstavnej sieni DK - Valaská. Naším cieľom bolo spoznať pravek a starovek a návštevník výstavy sa mohol cez naše diela ocitnúť aspoň v predstavách vo svete pravekého lovca, egyptského staviteľa, antického sochára či keltského bojovníka.

My sme ale neostali len pri práci v ateliéri. Naša cesta dejinami umenia tento školský rok pokračuje a v rámci nej spoznáme umenie stredoveku a novoveku a aj mnohé z našich tohoročných letných ciest nás zaviedli do dávnych čias. Hneď na začiatok prázdnin sme naplánovali výpravu do Florencie a Ríma. Vo Florencii sme doslova naživo spoznali svet renesancie a jej veľikánov ako boli Michelangelo, Donatello či Brunelleschi a v Ríme nás čakal ohurujúci svet staroveku. Koloseum, víťazné oblúky, Forum Romanum či mnohé ďalšie stavby niekdajšieho stredného dávneho sveta nás svojou mohutnosťou ohúrili a naplnili úžasom nad schopnosťami ich tvorcov. Vo vatikánskych zbierkach sme sa ocitli v ešte dávnejších dobách. Prechádzali sme sa pomedzi diela pravekých tvorcov, priam na dotyk nám boli babylonské tabuľky s klinovým písmom a obrovské množstvo pamiatok zo sveta starovekého Egypta. Samozrejme aj v Ríme sme rovnako ako vo Florencii obdivovali veľkosť renesancie a jej tvorcov a v tomto novom školskom roku nám práve to bude veľkou inšpiráciou, keďže naša výtvarnícka cesta dejinami umenia v našom ateliéri pokračuje.

Aj naša druhá veľká výprava tentoraz na ostrov Krk bola o spoznávaní a rovnako nám bude tento školský rok veľkou inšpiráciou. Priamo na ostrove sme spoznali množstvo románskych a gotických pamiatok. V meste Pula sme sa znovu na chvíľu ocitli vo svete starovekého Ríma a pri prechádzaní arény podobnej Koloseu či návšteve ďalších pamiatok, ktoré nám tu zanechali Rimania, sme boli znovu v tom

dávnom svete. V Benátkach sme pre zmenu obdivovali gotické paláce na Grand Canal, nádherný Chrám Sv. Marka, ale navštívili sme aj výstavu venovanú vynálezom Da Vinciho. Mnohé jeho pokusy a nákresy tu boli zhmotnené do reálnych modelov, ktoré mali tú úžasnú, že si ich všetky mohol návštevník vyskúšať.

Mnohé ďalšie naše tohoročné letné cesty boli rovnako pekné a rovnako nám budú tento školský rok veľkou inšpiráciou v pokračovaní nášho projektu o Dejinách umenia. Navštívili sme barokový zámok Schlosshof neďaleko Viedne, na štvordňovej výprave Rakúskom sme videli veľkolepý kláštor Malk a mestá Salzburg či Gmunden obklopené horami ako od Albína Brunovského, v južných Čechách sme pre zmenu spoznali České Budejovice, Český Krumlov či hrad Rožmberk a všetko to, čo sme na cestách spoznali, teraz v našom ateliéri využijeme a koncom školského roku ponúkame vám - návštevníkom našej záverečnej výstavy.

...o prítomnosti a plánoch

Od 24. septembra si návštevníci Kultúrneho domu vo Valaskej môžu pozrieť našu najnovšiu výstavu „Art Stretnutia“. Už názov napovedá, že obsahom sú diela vzniknuté pri umeleckých stretnutiach autorov. Táto výstava je ale trochu iná než ostatné, ktoré od nás, výtvarníkov zo Zušky poznáte. Iná je v tom, že ju netvorili súčasní žiaci v triede, ale vznikla na tvorivých stretnutiach bývalých žiakov a absolventov nášho výtvarného odboru, ľudí, ktorí sú síce zo sveta Zušky dávno preč a majú svoje vlastné svety, no ten, ktorý kedysi zažili, je pre nich stále vzácnym miestom, kam sa radi vrátia. Mnohí z nich sa umeniu venujú už iba ako koníčky, niektorí majú vo svojej budúcnosti zreteľne zakreslenú túžbu žiť výtvarným umením aj profesionálne, no pre všetkých boli naše tohoročné stretnutia pri tvorbe hlavne dobrým časom stráveným s priateľmi z dávneho sveta. Našu výstavu „Art Stretnutia“ môžete vidieť v priestoroch domu kultúry do začiatku decembra 2018.

Na záver ešte jedna pozvánka...

Vernisážou v polovici decembra otvoríme dvojjazyčnú „Premeny GENIA LOCI“. Bude to výstava mapujúca premeny nášho regiónu. Mne boli podkladom k maľbám staré fotografie Valaskej a Brezna z čias, keď mnohé, čo dnes je, ešte nebolo a rovnako na nich nájdete mnohé, čo bolo a už dnes nie je. Zároveň sa vám na výstave svojimi maľbami predstaví bývalá žiačka nášho výtvarného odboru a v súčasnosti študentka druhého ročníka Maľby na Akadémii umení v Banskej Bystrici, Dominika Škorváneková. Jej práce vznikli priamo v teréne, kam so stojanom a plátnom vyrážala spoznávať súčasnosť okolia Brezna a Valaskej. Či už ste človek túžiaci spoznať minulosť, prípadne si zaspomínať na svet dávnych čias, alebo vás oslovuje prítomnosť a krása nášho regiónu, naša výstava vám možno o čosi viac otvorí srdce pre vnímanie všetkého „krásna“, ktoré nás tu v srdci Slovenska obklopuje.

Vedúci VV odboru ZUŠ - Valaská
Mgr. R. Turňa

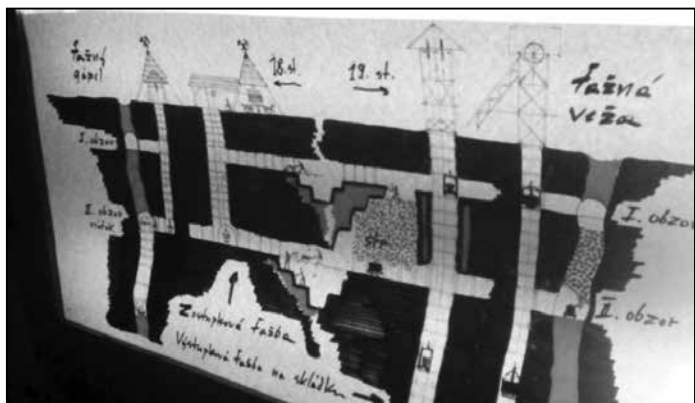
Hutnícký skanzen Valaská

Hutnícký skanzen Valaská sa nachádza na Skalke v materskej časti obce. Je to exkurzia v čase a priestore dejinami baníctva a hutníctva železa v okolitých obciach a mestách Horehronského železiarskeho komplexu.

Exkurzia začína pri halde železnej hrudy so stupou na jej drvenie. Ruda sa prevážala banskou železničkou s rozchodom 500 mm v ručne tlačných banských vozíkoch. Pred banskou dedičnou štôľňou sa nachádza banský vozík na halde s triedičkou hlušiny. Naložené huntíky sa presypávajú do fabrických výsypaných železničných vagónov fabrickej úzkorozchodnej železnice rozchodu 600 mm, nazývaného kipler. Vedľa je zasypané staré koryto vodného náhonu so zvyškami starého vodného mlyna, najstaršieho vodného motora.

K prehliadke je pripravená star-

šia štôľňa z obdobia renesancie s klasickým lichobežníkovým vstupom.

Exkurzia pokračuje na povrchu, kde sa nachádza ukážka výroby dreveného uhlia. Proces ukladania klátov do miliera, jeho pokrytie zeminou a udržiavanie nedokonalého spaľovania bez prístupu vzduchu. Po vychladnutí sa drevné uhlie rozbilo na menšie kúsky a konskými povozmi vozilo do hút či hámrov.

Medzi veľmi zaujímavú ukážku patrí aj model najstaršej železiarne v regióne, taviaca pec Keltov. Pec bola čiastočne zahĺbená v zemi s vyčnievajúcou šachtou, do ktorej sa sypalo uhlie a rozdrvená ruda. Železná

hruda sa predávala kováčom na hradiská, ktorí z nej vyrábali zbrane, nástroje a hrivny, ktoré slúžili ako platidlo.

Ak vás tento článok zaujal a poučil, neváhajte a prídte sa oboznámiť s históriou hutníctva na Horehroní. Aj keď skanzen nie je úplne dokončený, pán Štéc vás tu rád privíta.

Ing. Miriama Murínová
odborný referent

Z rozhľadne je krásny výhľad na okolie Valaskej. Sú tu umiestnené panely, ktoré reprezentujú huty a hámre od 18. do 20. storočia. Hronecký železiarsky komplex obsahoval až 22 prevádzok.

Hneď pod rozhľadňou sa nachádza renesančná železiareň. Je veľmi zaujímavé vidieť, ako to prebiehalo v minulosti v Hronci a Podbrezovej.

Velkoobjemové kontajnery na objemný odpad pre občanov Valaskej

Obec Valaská oznamuje občanom, že dáva možnosť občanom obce Valaská, aby sa zbavili objemného komunálneho odpadu z domácností legálnym spôsobom, a to umiestnením veľkoobjemových kontajnerov. Kontajnery sú určené na veľkoobjemový komunálny odpad ako sú koberce, polystyrén, starý nábytok (musí byť rozobratý na menšie kusy).

Do kontajnera sa nesmie ukladať:

- stavebný odpad (obklad, dlažba, murivo a pod.)
- nebezpečný odpad (nádoby s farbou a chemikáliami, batérie, eternitová krytina)
- elektroodpad (chladničky, televízory, počítače a iná technika)
- pneumatiky
- biologický odpad (rastlinný odpad zo záhrad - tráva, konáre a pod.)

Tento odpad treba priviesť osobne na zberný dvor.

Zber veľkoobjemového odpadu sa bude vykonávať od štvrtka 08. novembra 2018 do utorka 13. novembra 2018.

Veľkoobjemové kontajnery budú umiestnené na týchto miestach:

Valaská - sídlisko

Októbrová ulica - za spoločenským domom pri ihrisku
Švermova ulica – nad osobitnou školou medzi bytovými domami

Valaská – materská časť

Cesta Osloboditeľov - ihrisko – pri hostinci Pod Úbočou
Cesta Osloboditeľov, pri dome 135/104

Piesok

Robotnícka ulica
Pod Dielom

Už ste sa zapojili do zberu kuchynského oleja?

Na našom zbernom dvore na Hronskej ulici je umiestnená zberná nádoba, do ktorej môžete vložiť použitý kuchynský olej (z fritovania, pečenia, grilovania, vyprážania a podobne) v uzatvorenej PET fľaši.

Prečo je dôležitý olej zbierať?

1. Použitý olej obsahuje karcinogény, ktoré prispievajú k vzniku rakoviny. Pri jeho vylievaní do voľnej prírody znečisťujeme pôdu, vodu a ohrozujeme tak svoje zdravie. Cez pôdu a vodu sa do vypestovanej zeleniny alebo ovocia dostávajú zdraviu ohrozujúce látky.
2. Recykláciou použitého oleja sa obmedzí znečisťovanie povrchových a podzemných vôd.
3. Použitý jedlý olej upcháva žumpu, kanalizáciu a slúži ako potrava hľodavcom.
4. Použitý olej je možné plnohodnotne využívať na výrobu biopalív, čím sa znižuje závislosť na rope.

Ako sa môže využiť?

Prepálený kuchynský olej je možné recyklovať a následne vyrobiť z neho ekologické palivo (pohonnú zmes). Energia vyrobená z bionafty je omnoho lepšia pre naše životné prostredie, pretože sa jej spaľovaním uvoľňuje do ovzdušia podstatne menej CO₂ emisií ako pri fosílnych palivách.

- **1 občan za rok spotrebuje približne 5 l kuchynského oleja**
- **1 liter benzínu alebo motorového oleja znečistí 5 miliónov litrov vody**
- **1 liter prepáleného kuchynského oleja znečistí 1 milión litrov vody**
- **z 1 litra prepáleného kuchynského oleja sa dá vyrobiť 1 liter bionafty**

Použitý kuchynský olej býva súčasťou komunálneho odpadu, a preto môže spôsobiť závažné škody na životnom prostredí.

Ing. Miriama Murínová, odborný referent

Sezóna v letnom biatlone skončila

Po prázdninovej prestávke (naši biatlonisti však určite neprázdninovali, ale pochtivo trénovali) pokračovali letné biatlonové súťaže.

Program bol veľmi bohatý. Vyhné nás privítali 8. - 9.9. 2018 rýchlostnými pretekmi, v rámci III. kola Wiessmann pohára a vytrvalostnými pretekmi, už ako Majstrovstvá Slovenska v letnom biatlone. V Predajnej, počas ďalšieho víkendu 15. - 16.9. 2018, už všetci bojovali len o majstrovské tituly, a to v rýchlostných pretekoch a pretekoch s hromadným štartom.

V týchto pekných biatlonových areáloch to „vrel“ od rána do ve-

čera, pretože každý súťažný deň sa predstavili všetky kategórie. Mnohí si siahli na dno svojich síl, o čom svedčia aj získané tituly Majstrov a Majsteriek Slovenska. Spolu na týchto Majstrovstvách Slovenska pretekári z Klubu biatlonu Valaská - Osrblie získali 28 medailí: 11 zlatých, 12 strieborných a 5 bronzových. Touto krásnou bilanciou sme sa rozlúčili s letnou biatlonovou sezónou. Bola pre náš klub veľmi úspešná a všetkým patrí veľké poďakovanie.

Každému prajeme vydarenú jesennú prípravu, ktorá je veľmi dôležitá pred tou hlavnou = zimnou

sezónou. Tá sa nám pravdepodobne začne medzi vianočnými sviatkami v Osrblí - I. kolom Wiessmann pohára. Milí fanúšikovia, nezabudnite však na dátum 28.1. - 3.2. 2019, kedy bude Osrblie dejiskom

Majstrovstiev sveta juniorov a kadetov v biatlone. Už teraz vás všetkých srdečne pozývame.

A. Machyniaková, KB Valaská - Osrblie

Tu je malý prehľad výsledkov z posledných štyroch pretekov (vysvetlivky: RP = rýchlostné preteky, VP = vytrvalostné preteky, PHŠ = preteky s hromadným štartom):

kategória	meno	Vyhné (8.-9.9.2018)		Predajná (15.-16.9.2018)	
		RP (III.kolo)	VP (MSR)	RP (MSR)	PHŠ (MSR)
dorastenci 16-17 r.	J. Vološin	3.miesto	1.	3.	6.
	B. Matovič			5.	2.
dorastenky 16-17 r.	L. Šuchová	5.miesto	9.	9.	5.
	J. Graňáková	6.miesto	6.	8.	6.
	T. Sivčáková	8.miesto	5.	4.	8.
	P. Štrba	3.miesto			
dorastenci 18-19 r.	J. Kolečár	4.miesto	5.	5.	6.
dorastenky 18-19 r.	J. Machyniaková			2.	3.
juniorok 20-21 r.	V. Machyniaková			1.	1.
muži 22-39 r.	N. Gröne	3.miesto	1.	1.	1.
	R. Kubaliak	5.miesto	2.	4.	2.
	F. Kramla	4.miesto			3.
muži 40-49 r.	M. Matovič			7.	8.
žiaci 10-11 r.	R. Pacera	13.miesto	10.		
	M. Zlevský	14.miesto	17.	19.	26.
žiaci 12-13 r.	D. Podrážka	30.miesto	19.	19.	22.
žiaci 14-15 r.	A. Černák	1.miesto	1.	2.	2.
žiačky 10-11 r.	N. Matovičová	3.miesto	3.		
	Ch. Chládeková	5.miesto	2.	6.	9.
žiačky 12-13 r.	L. Mišunová	1.miesto	5.	20.	6.
	N. Oravcová	2.miesto	11.	2.	9.
	E. Demianová	5.miesto	1.	3.	2.
	N. Vavreková	7.miesto	4.	4.	4.
	K. Paučová	8.miesto	6.	10.	13.
žiačky 14-15 r.	S. Pacerová	1.miesto	1.	1.	1.
	K. Makovinyová	2.miesto	2.	2.	2.
	P. Pápajová	12.miesto	11.	13.	13.

DHZ Valaská - sezóna 2018

Dňa 12.05.2018 sme odštartovali tohtoročnú sezónu na domácej súťaži vo **Valaskej**, ktorá bola aj 1. kolom **Horehronskej hasičskej ligy**. Súťaž pre nás dopadla veľmi dobre ako aj z organizačného hľadiska, ale aj z toho športového, kde sme obsadili krásne 3. miesto v dosť nabitej konkurencii. Tento rok sme skúsili súťaže väčšej kvality a zúčastnili sme sa Regionálnej hasičskej ligy na Bystrej a v Hronci. Na súťaži v Bystrej sme si odniesli veľa skúseností a kvalitné 6. miesto, v Hronci sme už takí úspešní neboli. V rámci Horehronskej hasičskej ligy sme ešte absolvovali súťaže v Drábsku, Ratkovské Bystré, Dedinky - 2. miesto, Gašparovo a finále v Brezne. Počas celej sezóny sme mali striedavé výsledky, niektoré dobré a zase niektoré zlé. Okrem Horehronskej hasičskej ligy sme sa zúčastnili aj pohárových súťaží v **Jasení** - 3. miesto, **Rimavské Brezovo** - 3. miesto, **Šalková**, **Medvedovo**, **Vilkanová**. Tak isto chceli by sme sa poďakovať DHZ Valaská, obecnému úradu za podporu, za materiálne vybavenie, či sa to už týka hadíc, oblečenia, obuvi a celkového

finančného zabezpečenia. A samozrejme ďakujeme všetkým fanúšikom, ktorí nás chodili

na súťaže podporovať, a do budúceho roka sa budeme snažiť zlepšiť, aby sme ešte lepšie reprezentovali seba, ale tak isto aj našu obec.

Adam Krbiľa

